

SUMMARY

Yuriy H. Osadchyy. The reasons for the elimination of Zaporizhzhya Sich. In this article the author makes an attempt to analyse the reasons for the elimination of Zaporizhzhya Sich in the whole diversity and relationships, and also try to show the dynamics of their maturation for the duration of the last Zaporozhye Kosh.

The author indicates that the aggravation of contradictions between the official St. Petersburg and Zaporozhye Cossacks began virtually immediately after their return in 1733 in citizenship of Russia and grounds of the New Sich

A new Sich became irritant to the Russian throne, also because she saved the self-government of Cossacks. In 1764 the Institute of Hetman was abolished, then the only edge in Ukraine, where even acted troop and administrative – territorial self-government, was Zaporozhye.

The relationship between the New Sich and St. Petersburg became particularly acute after the formation of Ekaterinoslav province.

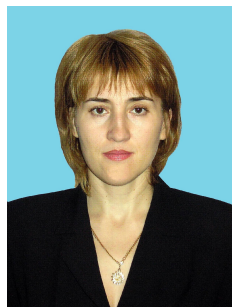
Russian - Turkish war of 1768-1774 became fateful years for the New Sich. After its completion and conclusion of Kyuchuk– Kaynardzhiysky treaty the borders of Russia has moved far to the South of Zaporozhye. New Sich has turned into the interior of the empire and lost its significance as an important outpost to protect the southern borders of the Russian Empire from the Turkish-Tatar aggression.

According to the author, the main reason for the elimination of Zaporizhzhya Sich was that it, as a kind of enclave inside the country, has become totally incompatible with the absolute monarchy, which was established in Russia, as well as with the ongoing Russian autocrats administrative and territorial reforms aimed to centralize Empire.

Keywords: Zaporizhian Sich, Catherine II, migrants, Petro Kalnyshesky, the Novorossiysk province, liquidation of the Zaporozhian Sich, Kyuchuk-Kaynardzhiysky contract.

УДК 341.215.4

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-74-81

Тетяна СИРОЇД[©]

доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна)

ПРАВО ЖІНОК НА ЗДОРОВ'Я – ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Здійснено ґрунтовний аналіз міжнародно-правових актів, якими регламентовано право на здоров'я жінок; зосереджено увагу на проблемних аспектах, що потребують вирішення, серед яких: насилля, інфікування ВІЛ/СНІД, захист під час пандемії COVID-19.

Акцентовано увагу на значенні загальних і спеціальних рекомендацій, розроблених міжнародними договірними контрольними органами – Комітетом з економічних, соціальних і культурних прав і Комітетом з ліквідації дискримінації стосовно жінок для захисту здоров'я жінок, які покладають на держави зобов'язання щодо дотримання, захисту і реалізації прав в означеній сфері. Зроблено відповідні висновки і рекомендації щодо імплементації положень цих актів у національне законодавство держав з метою покращення ситуації в галузі забезпечення права на здоров'я жінок і надання медичної допомоги.

Ключові слова: гендер, жінки, захист, здоров'я, насилля, пандемія COVID-19, права людини, правова основа.

Постановка проблеми. Стаття людини має значний вплив на її здоров'я в результаті як біологічних, так і гендерних відмінностей. Здоров'я жінок і дівчат викликає особливе занепокоєння, оскільки в багатьох спільнотах вони перебувають у гіршому становищі у зв'язку з дискримінацією, спричиненою соціально-культурними факторами. Деякі із соціально-культурних чинників перешкоджають жінкам і дівчатам користуватися якісними послугами служб охорони здоров'я. До таких чинників належать: нерівні права й можливості чоловіків і жінок; соціальні норми, що обмежують можливості для

© Сироїд Т. Л., 2020

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8165-4078>

Researchgate: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana_Syroid

syroid@karazin.ua

освіти й добре оплачуваної роботи; виняткова концентрація репродуктивної ролі жінок; потенційне або насправді пережите фізичне, сексуальне й емоційне насильство. Про масштаби наявних проблем свідчать статистичні дані Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), відповідно до яких жінки й дівчата більш уразливі перед ВІЛ/СНІДом, що є основною причиною смерті жінок у віці 15-44 років. Серед жінок репродуктивного віку в усьому світі рак шийки матки є другим найбільш поширеним типом раку – понад 90 % випадків смертей (серед жінок, що живуть у країнах із низьким і середнім рівнем доходу, через поганий доступ до служб скринінгу й лікування). Причому всі випадки захворювання пов'язані й передаються статевим шляхом як генітальна інфекція, що викликається папіломавірусом людини (ПВЛ).

Жінки більш схильні до депресії й тривоги, ніж чоловіки. Депресія є основною причиною тягаря хвороб для жінок як у країнах із високим, так і в країнах із низьким і середнім рівнем доходу. Післяпологова депресія вражає 20 % матерів у країнах із низьким і середньо-низьким рівнем доходу. Поширеним є також насильство щодо жінок – 35 % жінок у світі протягом життя піддавалися або насильству з боку свого інтимного партнера, або сексуальному насильству з боку іншої особи. У середньому 30 % жінок, що перебували у відносинах, зазнали будь-якої форми фізичного або сексуального насильства з боку свого партнера. 38 % убивств жінок у світі вчиняються інтимними партнерами. Також поширеною серед жінок є інвалідність, від якої страждає 15 % населення світу. Жінки-інваліди мають більш низькі показники здоров'я, що спричинено зниженням рівня освіти й економічної участі та високими показниками зубожіння.

Неінфекційні захворювання, особливо серцево-судинні й онкологічні, є основними причинами смерті серед літніх жінок, незалежно від рівня економічного розвитку країни, у якій вони живуть. На серцево-судинні захворювання припадає 46 % випадків смертей жінок похилого віку у світі. Ще 14 % випадків смертей викликані раком, в основному це рак легенів, молочної залози, кишечника та шлунку. Хронічні респіраторні захворювання призводять ще до 9 % випадків смертей жінок похилого віку [1]. Особливим викликом для жінок стала пандемія COVID-19, яка є загрозою як для жінок репродуктивного віку, зокрема вагітних жінок (а також плоду), так і літніх жінок, посилюючи їх вразливість. Виходячи з вищезначеного, обрана тематика є актуальною та значимою.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Слід зазначити, що загальні питання статусу жінок, захисту їхніх прав, включаючи право на здоров'я, привертають увагу вітчизняних і зарубіжних науковців, у роботах яких висвітлено аспекти дотримання гендерного принципу, проблематику окремих видів захворювань (причини ракових захворювань, загальні питання психічного здоров'я), смертності літніх жінок тощо. Зокрема слід вказати роботи таких авторів, як А. Білоусова, А. Бінагвахо, К. Віхтерих, О. Заколдаєва, Ж. Кемерон, Ф. Нгабо, Л. Фоміна, Р. Хадісова, Н. Хендель та ін. Разом із тим означена проблематика потребує подальшого дослідження з урахуванням сучасних реалій.

Метою статті є визначення сучасних викликів для здоров'я жінок, що потребує проведення ґрунтовного аналізу конвенційних норм, програмних документів, рекомендацій, зауважень міжнародних договірних контрольних органів, якими регламентовано право жінок на здоров'я, а також розробка відповідних висновків і рекомендацій.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на роль жінок у суспільстві, міжнародне співтовариство прийняло низку загальних і спеціальних норм, що безпосередньо стосуються загальних прав цієї категорії осіб, особливе місце серед них посідають норми, які мають на меті захист здоров'я жінок. Так, Міжнародний пакт про економічні, соціальні й культурні права (1966) акцентує увагу на тому, що особлива охорона повинна надаватися матерям протягом розумного періоду до й після пологів. Протягом цього періоду працюючим матерям повинна надаватися оплачувана відпустка або відпустка з достатньою допомогою в соціальному забезпеченні (п. 2 ст. 10) [2].

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979) містить зобов'язання сторін договору вжити усіх відповідних заходів для ліквідації дискримінації щодо жінок у галузі охорони здоров'я з тим, щоб забезпечити на основі рівності чоловіків і жінок доступ до медичного обслуговування, зокрема в тому, що стосується планування розміру сім'ї. Сторони також забезпечують жінкам відповідне обслуговування в період вагітності, пологовий і післяпологовий період, надаючи в разі необхідності безоплатні послуги, а також відповідне харчування в період вагітності та годування (ст. 12) [3]. На доповнення до Конвенції було прийнято Факультативний протокол, яким перед-

бачено повноваження Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок як контрольного органу отримувати індивідуальні або колективні скарги (1999).

Віденська декларація та Програма дій (1993) зосередили увагу на необхідності викорінення насильства за ознакою статі та всіх форм сексуального домагання й експлуатації, включаючи ті з них, які є наслідком культурних забобів і незаконної міжнародної торгівлі жінками, що несумісні з гідністю й цінністю людської особистості. Вона закликала до прийняття правових заходів на національному рівні та здійснення міжнародної співпраці в таких галузях, як економічний і соціальний розвиток, освіта, безпечне материнство й охорона здоров'я, а також соціальна підтримка (ст. 18) [4].

Пекінська декларація (1995) передбачає зобов'язання забезпечувати жінкам і чоловікам рівний доступ до освіти та медичної допомоги й рівне ставлення до них у цих сферах, поліпшення статевого й репродуктивного здоров'я жінок, а також підвищення їхнього освітнього рівня (ст. 30) [5].

Глобальна стратегія охорони здоров'я жінок і дітей (2010) визначає основні галузі, у яких слід запровадити невідкладні заходи для збільшення фінансування, посилення політики та поліпшення роботи служб із надання послуг. Серед цих галузей такі: надання підтримки національним планам; комплексне надання послуг і запровадження заходів із порятунку життів, щоб жінки й діти могли мати доступ до профілактики та лікування в той час і в тому місці, де вони цього потребують; зміцнення систем охорони здоров'я, основою яких є достатня кількість кваліфікованих працівників; інноваційні підходи до фінансування; поліпшення моніторингу та оцінки з метою забезпечення підзвітності всіх сторін-учасниць. Виконання цієї стратегії є ключовою умовою досягнення Цілей тисячоліття в галузі розвитку до 2015 р. щодо поліпшення охорони материнства та зниження дитячої смертності [6].

Глобальна стратегія охорони здоров'я жінок, дітей і підлітків (2016-2030 рр.) передбачає такі цілі: знизити материнську смертність у глобальному масштабі; покласти край епідеміям ВІЛ, туберкульозу, малярії, забутих тропічних та інших інфекційних хвороб; забезпечити загальний доступ до медичного обслуговування в галузі сексуального та репродуктивного здоров'я; істотно знизити смертність і захворюваність, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища; забезпечити загальне охоплення послугами охорони здоров'я, включаючи захист від фінансових ризиків, і доступ до якісних основних послуг, лікарських засобів і вакцин; усунути всі шкідливі практики та будь-яку дискримінацію й насильство стосовно жінок і дівчат тощо (с. 6). Окрема увага в ній приділяється забезпеченню безпеки жінок, дітей і підлітків в умовах гуманітарних криз і нестабільності та реалізації їхніх прав на найвищий досяжний рівень здоров'я навіть у найважчих умовах [7].

Серед міжнародних регіональних актів слід вказати Конвенцію Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок і побутовим насильством (2011), яка є найбільш далекосяжним міжнародним договором, спрямованим на боротьбу з цим серйозним порушенням прав людини. Договір покликаний сформулювати «нульову терпимість» щодо цієї форми насильства та являє собою найважливіший крок до того, щоб зробити Європу й інші регіони світу більш безпечним місцем для життя. Наріжним каменем цієї Конвенції є попередження насильства, захист жертв і покарання тих, хто скоює насильство. Конвенція також спрямована на те, щоб вплинути на світогляд людей, закликаючи всіх членів суспільства, особливо чоловіків і хлопчиків, змінити своє ставлення до явища насильства [8].

Крім того, у межах Ради Європи також було прийнято Резолюцію 1861 (2012) «Закріплення прав жінок в усьому світі», що має на меті просування Конвенції Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством стосовно жінок і побутовим насильством. У Резолюції акцентовано: на значимості залучення широкого кола держав (не тільки держав-членів організації) до участі в Конвенції; на застосуванні Конвенції не тільки стосовно жінок, але й щодо інших жертв побутового насильства; на організації інформаційно-просвітницьких кампаній із метою досягнення кращого розуміння в суспільстві самого явища насильства щодо жінок; на підтримці заходів, спрямованих на поширення інформації про Конвенцію, включаючи забезпечення її перекладу національними мовами тощо [9].

Протокол до Африканської хартії прав людини й народів, що стосується прав жінок в Африці (2003), покладає на держави-учасниці зобов'язання щодо забезпечення права жінок на здоров'я, зокрема сексуальне та репродуктивне здоров'я, дотримання й

сприяння його зміцненню; надання доступних медичних послуг, включаючи інформацію, освіту та спілкування в межах програми для жінок, особливо в сільській місцевості; установлення та зміцнення передпологового, пологового й післяпологового здоров'я та харчування для жінок протягом вагітності й під час годування груддю; захисту репродуктивного права жінок шляхом надання дозволу на медичний аборт у випадках сексуального насильства, зґвалтування, інцесту та у випадках, коли тривала вагітність загрожує психічному й фізичному здоров'ю матері або її життю чи плоду тощо (ст. 14) [10].

Серед нагальних проблем, що потребують ужиття невідкладних заходів у галузі охорони здоров'я жінок, є насильство, яке Декларація про викорінення насильства щодо жінок (1993) визначає як «будь-який акт насильства, скоєний на підставі статевої ознаки, який заподіяв або може заподіяти фізичну, статеву чи психологічну шкоду або страждання жінкам, а також загроза скоєння таких актів, примус або довільне позбавлення волі в суспільному чи особистому житті» (ст. 1) [3].

Рух за права жінок протягом десятиліть був спрямований на те, щоб міжнародне співтовариство нарешті визнало насильство щодо жінок проблемою в галузі прав людини, а не вважало його просто приватним питанням, у яке державі не слід втручатися.

У 1992 р. Комітет із ліквідації дискримінації щодо жінок (далі – КЛДЖ) заявив у своїй Загальній рекомендації № 19, що насильство стосовно жінок є формою дискримінації, спрямованої проти жінки тільки тому, що вона – жінка, або насильство, що має невідповідний вплив на жінок. Таке насильство в значній мірі перешкоджає можливості жінок користуватися правами та свободами нарівні з чоловіками (п. 1) [11]. Декларацією про викорінення насильства щодо жінок (1993) було визнано, що насильство стосовно жінок порушує їх права й основні свободи, вона містить заклик до держав і міжнародного співтовариства до викорінення такого насильства. У цьому ж році Віденською декларацією та Програмою дій визнано, що викорінення насильства щодо жінок у суспільному та приватному житті є зобов'язанням у галузі прав людини (ч. 2 ст. 18) [4]. Діюча тоді Комісія з прав людини вперше засудила гендерне насильство в 1994 р. і в тому ж році призначила Спеціального доповідача з питання про насильство щодо жінок (резолуція 1994/45), його причини та наслідки. Всесвітня конференція ООН зі становища жінок (Пекін, 1995 р.) підтвердила висновки конференції у Відні, визнавши насильство щодо жінок однією з найважливіших проблемних сфер (п. 24) [5].

Визначення насильства щодо жінок як порушення прав людини є важливим концептуальним зрушенням. Воно означає визнання того, що жінки піддаються насильству не випадково і не через вроджену уразливість. Насильство є результатом структурної та глибоко вкоріненої дискримінації, із якою держава зобов'язана боротися. Запобігання та боротьба з насильством щодо жінок, таким чином, не є актом благодійності. Це юридичне й моральне зобов'язання, яке потребує прийняття законодавчих, адміністративних та інституційних заходів і реформ.

Декларація про викорінення насильства щодо жінок і Загальна рекомендація № 19 КЛДЖ пропагують ідею про обов'язок держав дотримуватися належної обачності. У рамках цього зобов'язання держави мають вживати позитивних заходів із попередження насильства й захисту жінок, покарання осіб, відповідальних за вчинення актів насильства, а також із виплати компенсацій жертвам насильства.

У 2017 р. КЛДЖ прийняв Загальну рекомендацію № 35 про гендерне насильство щодо жінок, яка доповнила й оновила керівні вказівки для держав-учасниць, викладені в Загальній рекомендації № 19 (обидва документи належить застосовувати в сукупності), у якій зазначено, що право жінок на життя, вільне від гендерного насильства, нерозривно пов'язане з іншими правами людини, такими, як право на життя, здоров'я, свободу та особисту недоторканність, рівність і рівний захист у сім'ї, свободу від катувань, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження, а також право на свободу вираження поглядів і пересування, участі у зборах та асоціаціях, і невіддільне від цих прав. За певних обставин гендерне насильство щодо жінок може прирівнюватися до тортур або жорстокого, нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження, у тому числі у випадках зґвалтування, побутового насильства або практики шкідливих звичаїв і традицій (пп. 15-16) [12].

У Загальній рекомендації № 37 (2018) про гендерні аспекти зниження ризику лих в умовах зміни клімату КЛДЖ зазначив, що в статті 12 Конвенції міститься заклик до держав-учасниць гарантувати фактичну рівність жінок і чоловіків під час надання медичних послуг, включаючи послуги з охорони сексуального й репродуктивного здоров'я та

послуги, що стосуються психічного й психологічного здоров'я. Заходи, яких держави-учасниці повинні вживати відповідно до статті 12 з метою дотримання, захисту та здійснення права всіх жінок на здоров'я, викладені в Загальній рекомендації № 24 (1999), що стосується жінок та охорони здоров'я. Система медичного обслуговування, включаючи послуги в галузі сексуального й репродуктивного здоров'я, повинна бути доступною, прийнятною та якісною навіть у надзвичайних ситуаціях. Із цією метою слід вжити заходів задля того, щоб у системі медичного обслуговування впроваджувалися, враховуючи гендерну проблематику, стратегії, бюджети й практика моніторингу, спрямовані на забезпечення кліматостійкості й «живучості» в надзвичайних ситуаціях.

Зміна клімату й лиха, включаючи епідемії, є факторами, що визначають поширеність, розподіл і ступінь тяжкості нових захворювань і тих, які повторно виникають. Підвищена вразливість жінок і дівчат до хвороб пояснюється їх нерівністю в доступі до продовольства та медичного обслуговування, а також поширеним у суспільстві уявленням про те, що саме жінки в першу чергу повинні дбати про дітей, людей похилого віку та хворих (ст. 65-66) [13].

Негативний вплив на здоров'я жінок має також інфікування ВІЛ/СНІДом. У цьому зв'язку слід згадати Загальну рекомендацію № 15 «Недопущення дискримінації жінок у національних стратегіях запобігання синдрому набутого імунodefіциту (СНІД) і боротьби з ним» КЛДЖ (1990), яка містить рекомендації державам-учасницям: активізувати свої зусилля з поширення інформації для підвищення обізнаності населення щодо ризику інфікування ВІЛ/СНІДом, особливо серед жінок та дітей; у програмах боротьби зі СНІДом приділяти особливу увагу правам і потребам жінок та дітей, а також факторам, пов'язаним із репродуктивною роллю жінок та їх підпорядкованим статусом у деяких суспільствах, що робить їх особливо вразливими до ВІЛ; забезпечити активну участь жінок у первинній медичній допомозі та вжитті заходів щодо посилення їхньої ролі як постачальників медичних послуг, медичних працівників та освітян у профілактиці ВІЛ-інфекції; внести до своїх звітів, згідно зі статтею 12 Конвенції, інформацію про наслідки СНІДу для становища жінок і про заходи щодо задоволення потреб заражених жінок і запобігання конкретній дискримінації жінок у відповідь на СНІД [14].

Особливого захисту потребують жінки в умовах пандемії. Під час кризових ситуацій, подібних до пандемії COVID-19, жінки перебувають на передових позиціях, і їх внесок у боротьбу із захворюванням важко переоцінити. У той же час, за словами представників Структури ООН із питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок («ООН-жінки»), саме на них найбільше позначаються економічні та соціальні наслідки пандемії.

У своєму зверненні Директорка-виконавець Структури «ООН-жінки» Фумзіле Мламбо-Нгкука зазначила, що «в усьому світі жінки складають 70 відсотків співробітників у галузі охорони здоров'я й соціального обслуговування, включаючи медсестер, акушерок, санітарок і працівниць пралень». Вона вказала, що «необхідно розробити стратегії, спрямовані на запобігання пов'язаних із коронавірусом COVID-19 негативних економічних наслідків і на зниження ризиків, що загрожують здоров'ю жінок. Важливо також ужити заходів, що сприяють тому, щоб жінки проявляли стійкість і залишалися непохитними в період таких випробувань, як пандемія» [15].

Для того щоб національні уряди, законодавчі органи, муніципальна влада та інші інстанції, від яких залежить прийняття рішень, враховували потреби жінок у боротьбі з пандемією, Структура «ООН-жінки» розробила низку відповідних рекомендацій, які охоплюють такі питання: доступу жінок до ресурсів, гарячих ліній і притулків у випадку скоєння насильства щодо них; представництва жінок у прийнятті політичних рішень у світі; викорінення нерівності між чоловіками й жінками з точки зору доступу до безпеки, зокрема щодо медичного страхування, допомоги у зв'язку з безробіттям та іншого соціального захисту; забезпечення надання належної медичної та соціальної допомоги літнім жінкам; забезпечення здоров'я матерів тощо [16].

У Заяві Верховного комісара ООН із прав людини М. Бачелет від 30 червня 2020 р. зазначено, що COVID-19 посилює ізоляцію та дискримінацію жінок і дівчат: у них немає соціального захисту у зв'язку із зайнятістю в неформальному секторі, на роботі з низькою оплатою й низьким статусом; підвищується їх навантаження у зв'язку з доглядом за дітьми та літніми родичами; триває їх усунення від процесів прийняття рішень. За останні кілька місяців також зросла кількість випадків широко розповсюдженого гендерного насильства, про що свідчить кількість осіб, які звернулися на цілодобові

лінії допомоги жертвам домашнього насильства. Ця ситуація може призвести до втрати досягнень у галузі охорони здоров'я, економічної діяльності та рівних прав жінок [17].

Питання захисту жінок під час COVID-19 знайшли своє відображення в стратегічних документах, прийнятих ООН. Так, у Стратегічному плані забезпечення готовності й реагування акцентовано увагу на вирішення проблеми попередження насильства щодо жінок і дівчат, яке набуває все більших масштабів, і реагування на нього [18]. У доповіді Генерального секретаря ООН «Спільна відповідальність, глобальна солідарність: реагування на соціально-економічні наслідки COVID-19» (березень 2020 р.) міститься заклик зосередитись на таких категоріях осіб, як жінки, молодь, працівники з низькою оплатою праці, малі та середні підприємства, неформальний сектор та інші вразливі групи, які вже перебувають у групі ризику [19].

У розробленій ООН Аналітичній записці: вплив COVID-19 на жінок указано низку заходів, яких слід ужити на національному рівні задля поліпшення становища жінок у період пандемії. Зазначено, що в усіх сферах – від охорони здоров'я до економіки, від безпеки до соціального захисту – вплив COVID-19 на жінок і дівчат посилюється просто в силу їхньої статі. Окрім того, детально розглянуто кожну з означених проблем, з'ясовано, яким чином змінюється життя жінок і дівчат у результаті поширення COVID-19, запропоновано пріоритетні заходи на додаток до заходів негайного реагування й відновлення на довгострокову перспективу [20].

Висновки. Виходячи з вищезначеного, слід констатувати, що міжнародне співтовариство докладє суттєвих зусиль до розробки норм щодо захисту права на здоров'я жінок, гарантованого універсальними й регіональними актами в галузі прав людини. Імплементация положень міжнародних норм у цій сфері потребує: прийняття відповідних національних законів; внесення змін до чинних нормативних актів; розробки національних програм, які враховуватимуть правові, соціальні, психологічні аспекти цієї проблематики; створення відповідних національних інституцій із надання допомоги жінкам у разі порушення їх прав тощо. Разом із тим поява нових викликів для здоров'я жінок, таких як інфікування ВІЛ/СНІДом, різні форми насильства, пандемія COVID-19 та ін., потребує консолідації зусиль світового співтовариства, міжнародних спеціалізованих органів, держав щодо протидії їх розповсюдження та надання медичної допомоги особам, які її потребують. Суттєве значення має розвиток міжнародної співпраці, в основі якої повинен бути: обмін науковими досягненнями щодо методів лікування нових хвороб, розробка медичних препаратів; широке використання інформаційно-комунікаційних технологій у медичній сфері; гуманітарна допомога.

Список використаних джерел

1. Всемирная организация здравоохранения. URL : https://www.who.int/topics/womens_health/women-health-final.pdf?ua=1.
2. Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml.
3. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. URL : <http://www.un-documents.net/a34r180>.
4. Венская декларация и Программа действий. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/viendec93.shtml.
5. Пекинская декларация. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/womdecl.shtml.
6. Global Strategy for Women's and Children's Health. URL : https://www.who.int/pmnch/topics/maternal/20100914_gswch_en.pdf?ua=1.
7. Глобальная стратегия охраны здоровья женщин, детей и подростков (2016–2030 гг.). URL: https://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/global-strategy-women-children-health-ru.pdf?ua=1.
8. Конвенция Совета Европы о предупреждении и борьбе с насилием в отношении женщин и домашним насилием. Стамбульская конвенция. URL: <https://tm.coe.int/1680464e75>.
9. Укрепление прав женщин во всем мире. Резолюция 1860 (2012). URL : [https://www.coe.int/t/r/parliamentary_assembly/\[russian_documents\]/%5B2012%5D/%5BJan2012%5D/Res1860_rus.asp](https://www.coe.int/t/r/parliamentary_assembly/[russian_documents]/%5B2012%5D/%5BJan2012%5D/Res1860_rus.asp).
10. Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa. URL: https://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/protocol_rights_women_africa_2003.pdf.
11. Общая рекомендация № 19 (Одиннадцатая сессия, 1992 год): Насилие в отношении женщин. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw_handbook/cedaw_rec19.pdf.
12. Committee on the Elimination of Discrimination against Women General Recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19. URL :

<https://undocs.org/CEDAW/C/GC/35>.

13. Committee on the Elimination of Discrimination against Women General Recommendation No. 37 (2018) on the gender-related dimensions of disaster risk reduction in the context of climate change. URL: <https://undocs.org/CEDAW/C/GC/37>.

14. General recommendation No. 15: Avoidance of discrimination against women in national strategies for the prevention and control of acquired immunodeficiency syndrome (AIDS). URL : https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_4726_E.pdf.

15. Действия ООН в борьбе с COVID-19 направлены на помощь наиболее уязвимым слоям населения. Женщины. URL: <https://www.un.org/ru/coronavirus/un-working-ensure-vulnerable-groups-not-left-behind-covid-19>.

16. Контрольный список ответов COVID-19 от заместителя исполнительного директора ООН Женщины Аси Регнер. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/3/news-checklist-for-covid-19-response-by-ded-regner>.

17. Заявление Верховного комиссара ООН по правам человека Мишель Бачелет 30 июня 2020 г. URL : <https://www.ohchr.org/RU/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26015&LangID=R>.

18. 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV): Strategic preparedness and response plan. URL: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/srp-04022020.pdf>.

19. Share responsibility, global solidarity: Responding to socio-economic consequences of COVID-19. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_report_socio-economic_impact_of_covid19.pdf.

20. Аналитическая записка: влияние COVID-19 на женщин. URL : https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/russian_brief_on_covid_and_women_rev.pdf.

References

1. Vsemirnaya organizatsiya zdavokhraneniya [World Health Organization]. URL : https://www.who.int/topics/womens_health/women-health-final.pdf?ua=1. [in Russ.]

2. Mezhdunarodnyy pakt ob ekonomicheskikh, sotsial'nykh i kul'turnykh pravakh [International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights]. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pactecon.shtml. [in Russ.]

3. Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. URL : <http://www.un-documents.net/a34r180>. [in Eng.]

4. Venskaya deklaratsiya i Programma deystviy [Vienna Declaration and Program of Action]. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/viendec93.shtml. [in Russ.]

5. Pekinskaya deklaratsiya [Beijing Declaration]. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/womdecl.shtml. [in Russ.]

6. Global Strategy for Women's and Children's Health. URL : https://www.who.int/pmnch/topics/maternal/20100914_gswch_en.pdf?ua=1. [in Eng.]

7. Global'naya strategiya okhrany zdorov'ya zhenshchin, detey i podrostkov (2016–2030 gg.) [Global Strategy for Women's, Children's and Adolescent Health (2016–2030)]. URL : https://www.who.int/maternal_child_adolescent/documents/global-strategy-women-children-health-ru.pdf?ua=1. [in Russ.]

8. Konventsiya Soveta Yevropy o preduprezhdenii i bor'be s nasiliyem v otnoshenii zhenshchin i domashnim nasiliyem. Stambul'skaya konventsiy [Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul Convention]. URL : <https://rm.coe.int/1680464e75>. [in Russ.]

9. Ukrepleniye prav zhenshchin vo vsem mire. Rezolyutsiya 1860 (2012) [Advancing women's rights worldwide Resolution 1860 (2012)]. URL : [https://www.coe.int/t/r/parliamentary_assembly/\[russian_documents\]/%5B2012%5D/%5BJan2012%5D/Res1860_rus.asp](https://www.coe.int/t/r/parliamentary_assembly/[russian_documents]/%5B2012%5D/%5BJan2012%5D/Res1860_rus.asp). [in Russ.]

10. Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa. URL : https://www.un.org/en/africa/osaa/pdf/au/protocol_rights_women_africa_2003.pdf. [in Eng.]

11. Obshchaya rekomendatsiya № 19 (Odinnadtsataya sessiya, 1992 god): Nasiliye v otnoshenii zhenshchin [General recommendation No. 19 (eleventh session, 1992): Violence against women]. URL : https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/cedaw_handbook/cedaw_rec19.pdf. [in Russ.]

12. Committee on the Elimination of Discrimination against Women General Recommendation No. 35 on gender-based violence against women, updating general recommendation No. 19. URL : <https://undocs.org/CEDAW/C/GC/35>. [in Eng.]

13. Committee on the Elimination of Discrimination against Women General Recommendation No. 37 (2018) on the gender-related dimensions of disaster risk reduction in the context of climate change. URL : <https://undocs.org/CEDAW/C/GC/37>. [in Eng.]

14. General recommendation No. 15: Avoidance of discrimination against women in national strategies for the prevention and control of acquired immunodeficiency syndrome (AIDS). URL: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CEDAW/Shared%20Documents/1_Global/INT_CEDAW_GEC_4726_E.pdf. [in Eng.]

15. Deystviya OON v bor'be s COVID-19 napravleny na pomoshch' naiboleye uyazvimym

sloyam naseleniya. Zhenshchiny [UN actions in the fight against COVID-19 are aimed at helping the most vulnerable segments of the population. Women]. URL : <https://www.un.org/ru/coronavirus/un-working-ensure-vulnerable-groups-not-left-behind-covid-19>. [in Russ.]

16. Kontrol'nyy spisok otvetov COVID-19 ot zamestitelya ispolnitel'nogo direktora OON Zhenshchiny Asi Regner [Checklist for COVID-19 response by UN Women Deputy Executive Director Åsa Regnér]. URL: <https://www.unwomen.org/en/news/stories/2020/3/news-checklist-for-covid-19-response-by-ded-regner>. [in Russ.]

17. Statement by UN High Commissioner for Human Rights Michelle Bachelet June 30, 2020 [Statement by Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights 30 June 2020]. URL: <https://www.ohchr.org/RU/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=26015&LangID=R>. [in Russ.]

18. 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV): Strategic preparedness and response plan. URL: <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/srp-04022020.pdf>. [in Eng.]

19. Share responsibility, global solidarity: Responding to socio-economic consequences of COVID-19. URL: https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/sg_report_socio-economic_impact_of_covid19.pdf.

20. Analiticheskaya zapiska: vliyaniye COVID-19 na zhenshchin [Policy Brief: Impact of COVID-19 on Women]. URL : https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/russian_brief_on_covid_and_women_rev.pdf. [in Russ.]

SUMMARY

Tetyana L. Syroyid. Women's right to health – modern challenges: international legal aspect. The article contains a detailed analysis of international legal acts regulating women's right to health; the focus is on problematic aspects that need to be addressed, including: violence, HIV / AIDS, protection during a pandemic of COVID-19.

The article highlights the provisions of the following universal and regional acts of a general nature: the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (1966), the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (1979), the Declaration on the Elimination of Violence against Women (1993), Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence (2011), Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Rights of Women in Africa (2003).

The article also covers proceedings of international intergovernmental forums, strategic documents, reports of the UN Secretary-General focusing on the general protection of women's rights and, in particular, the right to health, including the Vienna Declaration and Program of Action (1993), the Beijing Declaration (1995), Global Strategy for Women's and Children's Health (2010), Global Strategy for Women's, Children's and Adolescent's Health (2016-2030), Strategic Preparedness and Response Plan (2020), Report of the Secretary-General UN "Shared Responsibility, Global Solidarity: Responding to the Socio-Economic Impacts of COVID-19" (2020) etc.

The emphasis is placed on the importance of general and special recommendations developed by international treaty monitoring bodies - the Committee on Economic, Social and Cultural Rights and the Committee on the Elimination of Discrimination against Women in the field of women's health, which oblige states to comply with, protect and enforce rights in this area. In order to improve the situation in the field of protection of women's rights, the appropriate conclusions and recommendations on the implementation of the provisions of these acts into national state legislation have been made.

Keywords: *gender, women, protection, health, violence, COVID-19 pandemic, human rights, legal framework.*